

Plockning av sprängticka

Innehåll

Plockning av sprängticka	1
Allmänt om Sprängticka, plockning och tillståndsplikt.....	1
Renhet	2
Att känna igen sprängticka.....	3
Lösgöring av sprängtickan från trädstammen.....	4
Endast från levande träd!	4
Rengöring.....	5
Torkning och styckning:	6
PACKNING OCH LAGRING	7
A. Jämnhet	7
B. Förpackning	7
C. Lagring	7
D markering	8
Kommentar om kvalitetskraven:.....	8

Sprängticka är en svart, skrovlig och knöllig **utväxt** som bildats på trädstammen och som särskilt orsakas av rötsvampen sprängticka (*Inonotus obliquus*) som förekommer allmänt i hela Finland. Kommersiell plockning av sprängticka sker främst från glasbjörk och vårtbjörk. Sprängtickan växer långsamt under 10-20 år och tillväxthastigheten varierar på olika områden och beroende på jordmånen och trädbeståndet. Även inom 10 år från ympningen finns sporadiskt nästan plockningsklara tillväxter.

Odlingsmetoden har utvecklats för att trygga hållbar utveckling. Metoden är förhållandevis ung och vi väntar på skörd från odlingarna. För odling rekommenderas speciellt underproduktiva björkdungar som erbjuder markägaren den bästa möjligheten för extra inkomster.

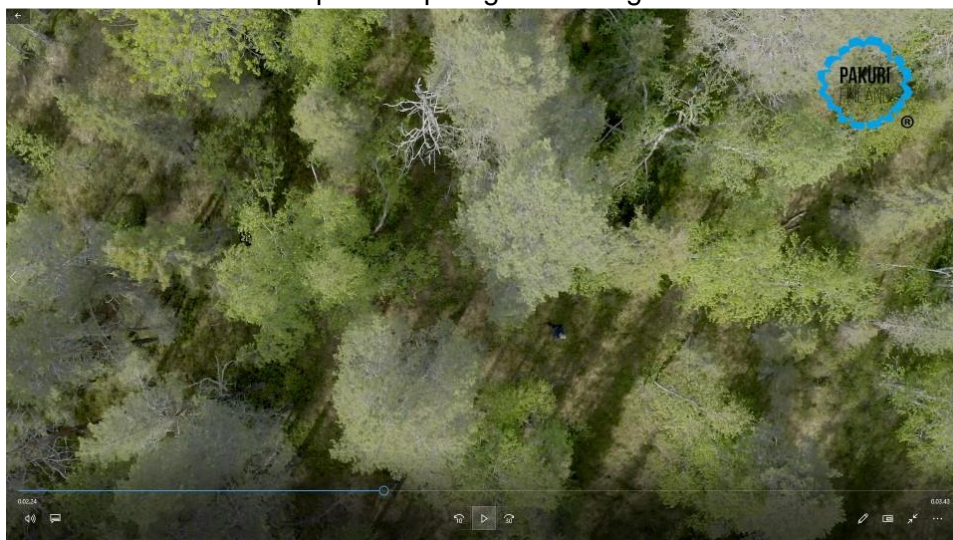
Sprängticka används omfattande ute i världen som t.ex. te och på grund av sina föreningar i kosttillskott och i kosmetika.

Du behöver **markägarens tillstånd** för att plocka sprängticka. **Allemansrätten tillåter inte** att plocka sprängticka för på grund av tickans växtsätt går det vanligen inte att avlägsna den från trädet utan att skada trädet. Det är inte heller tillåtet att plocka sprängticka från naturskyddsområden.

Du kan köpa plockningstillstånd för statens marker på Skogsstyrelsens tillståndstjänst: <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/luvat/muut-luvat/pakurikaapa/>

Renhet

Sprängticka plockas endast från **rena områden** på lagom avstånd från vägar och industriområden. När du plockar ska du **lämna minst 100 meter till** livligt trafikerade **huvudvägar** och **dammavstånd till mindre sidovägar vars bredd varierar enligt omständigheterna (10-50 meter)**. Om till exempel en liten skogsbilväg inte dammar och växtligheten vid väggkanten är tät (och binder damm) och produkterna inte är dammiga kan produkterna plockas ungefär på 10 meters avstånd från vägen. På byvägar och mycket dammande skogsbilvägar är skyddsavståndet ungefär 50 meter, vid behov ännu mer. Sprängticka ska inte plockas från områden som behandlats med bekämpningsmedel. I allmänhet **ska man lämna en skyddszon (t.ex. 10 meter) till odlade åkrars kant**. Vi rekommenderar inte att plocka sprängticka från gården.

Sprängticka plockas alltid med tvättade händer och med **rena handskar, kärl och arbetsredskap. Sprängtickan plockas i en ren livsmedelsduglig insamlingvacka eller i en luftig livsmedelsduglig säck (nätsäck), plastpåsar eller sopsäckar eller motsvarande ska inte användas. Den som plockar får inte heller använda myggmedel eller motsvarande kemikalier som kan hamna i de plockade naturprodukterna via beröring.** Skydda dig mot myggor med kläder.

Att känna igen sprängticka

Sprängtickan är svart till sitt yttre lager, skrovlig och osymmetrisk och sprängticksknölar framträder på varierande höjd på trädstammen.

Det är enklast att hitta och plocka sprängticka då det inte växer löv på träden, främst under våren och hösten.

Lösgöring av sprängticken från trädstammen

Sprängticken tas loss från ett levande träd med **yxa och täljkniv** och undvikandes att vedsubstans, näver och bark kommer med.

Motorsåg ska inte användas för att ta loss sprängticka bland annat på grund av avgaser och eventuell oljespridning.

Om sprängticken växer högt rekommenderas stolpskor och sele (hjälm), då det sällan är möjligt att använda stege. Ta hand om arbetsergonomin och **arbetssäkerheten**. God praxis är till exempel att arbeta med ett arbetspar och ha med sig GPS navigator och mobil med reservströmkälla och meddela andra om att man rör sig i skogen.

Endast från levande träd!

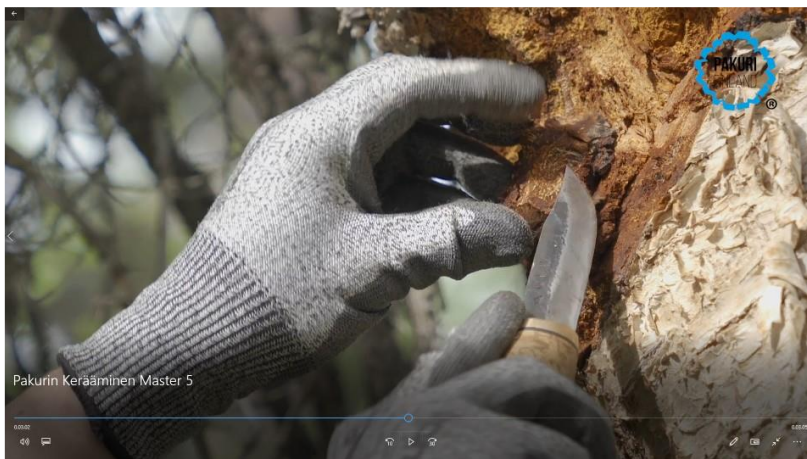
Plocka inte sprängticka från ett dött och murket träd. Sprängticken ska vara **fast**, ha normal färg och lukta normalt. Sprängticken ska inte ha främmande smaker eller

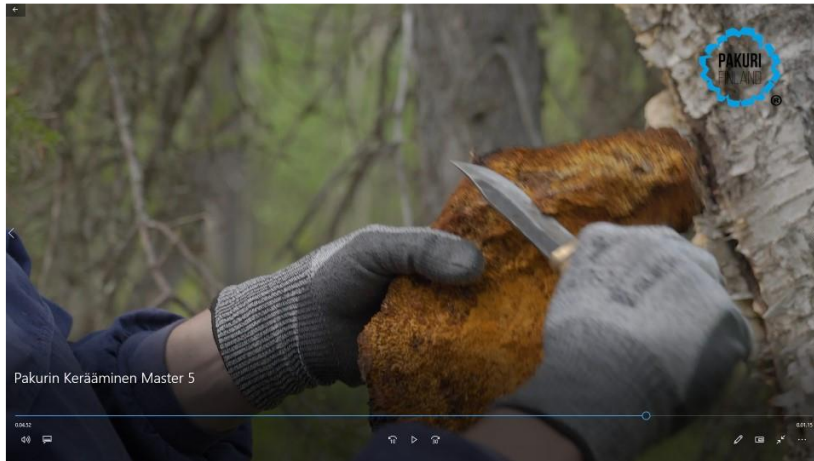
lukter, mögel, **vedsubstans, näver eller övriga främmande växtdelar, insektsdelar eller en uppbyggnad som smulas i händerna.**

Rengöring

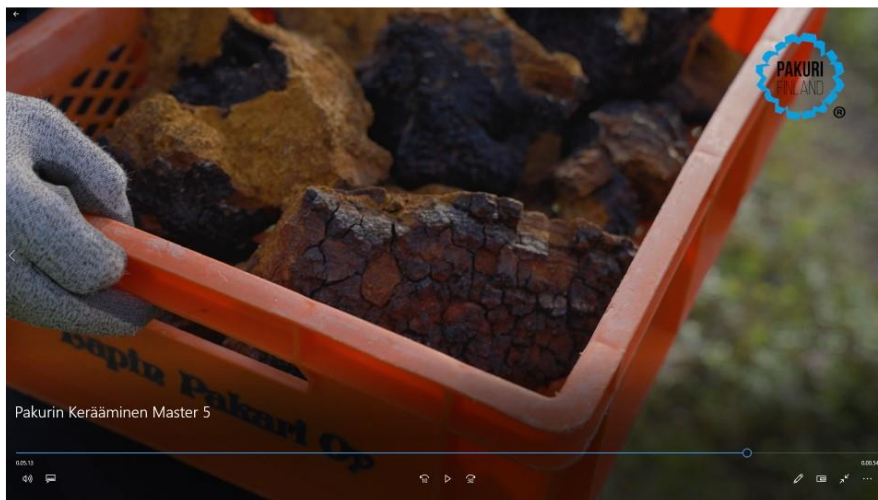
Förbehandling i samband med plockningen avlägsnar näver, vedsubstans och den vita saftiga mörgen. Den svarta ytan avlägsnas inte. Sprängtickor som växer vid jordytan ska granskas noggrant, **sprängtickor som vidrör marken ska inte plockas.** Sprängticka får inte transporteras eller förvaras på platser som sprider främmande smaker eller lukter. Sprängtickan ska frysas eller torkas redan under plockningsdagen.

Torkning och styckning:

- I lämpliga och hygieniska lokaler.
- Torkningstemperatur 45-60 C
- Torkapparaterns rengöring (uppteckning, egenkontroll...)
- Nedfrysning som färsk.

Livsmedelsdugliga lådor för användning t.ex. champinjonlådor, bagerilådor osv., inte odlingsvackor för trädplantor eller plantlådor.

Transportering och förvaring ska inte ske på platser varifrån främmande smaker och lukter fastnar. **Förvaras i torra och luftiga, lämpliga och hygieniska lokaler i temperaturer på under 50 grader eller enligt köparens kvalitetskrav.**

Styckning, bitstorlek

Om sprängtickan inte levereras färsk direkt till köparen, ska sprängtickan frysas ner eller styckas för torkning. Styckning eller sågning till ungefär 5 x 5 cm bitar endast med rena och ändamålsenliga verktyg, torkning i låga temperaturer min +40 c max +60 c. Vid torkning är en effektiv luftcirkulation viktigt.

Tillåten fukthalt % vid leverans till fortsatt förädling.

Målfukthalten är under 20 % RH då vikten sjunkit till en tredjedel eller hälften (30-50%) av färsk sprängticka. Många förädlare köper sprängtickan färsk och torkar den själv för att försäkra rätt process. (Obs: mikrober och renhet...)

Det är bra om plockaren har en fuktmätare då sprängtickan torkas för kontroll utöver vägning.

För att mäta sprängticksbitarnas fukthalt kan du använda en "trävarumätare", mätning av mald sprängticka sker med en "vattenhalt i kärna"-mätare med en speciell givare. Efter torkning vakuumpackas sprängtickan eller lagras lufttätt skyddad mot fukt.

PACKNING OCH LAGRING

A. Jämnhhet

Alla förpackningars innehåll ska vara enhetligt. Sprängtickan i alla förpackningar ska vara av samma ursprung och kvalitet. Innehållet som syns i förpackningen ska representera hela innehållet. Insamlingsplats, plockare och tidpunkt inkluderas i förpackningsmärkningen.

B. Förpackning

Sprängtickan ska förpackas så att produkterna skyddats ordentligt.

Förpackningsmaterialet ska vara nytt, rent, livsmedelsdugligt och till sin kvalitet sådant att det inte orsakar yttre eller inre skador på produkten. Att göra markeringar, speciellt på pappret och användning av stämplor är tillåtet endast under förutsättning att tryckningen eller limningen gjorts med giftfria färger eller giftfritt lim.

Förpackningen får inte innehålla främmande föremål eller ämnen.

C. Lagring

Frost i <-18C temperatur,

eller:

Vakuumpförpackad efter torkning

eller

Sprängtickan måste förvaras skyddad mot fukt, värme eller direkt solljus i en jämn rumstemperatur (18-22 C). För autentisering kan vid behov användas dataloggers som registrerar temperatur och fukthalt (t.ex HOBO T/Rh%).

D markering

Alla förpackningar ska ha följande markeringar på samma sida av förpackningen, läsbara och outplånligt skrivna samt synliga på utsidan:

- Produktens namn, om produkten inte är synlig
- Kvalitetsklass
- Plockarens, tillverkarens, förpackarens eller försäljarens namn, företagsnamn och adress.
- Rekommenderas att meddela ursprungsland eller -område; tillväxtplats eller nationell, regional eller ortens namn.
- Odlingsregistrets referensnummer (Pro Pakuri ry eller övrigt odlingsregister).
- Innehållets mängd g/kg och fukthalt %Rh.

Kommentar om kvalitetskraven:

Förädlarnas kvalitetskrav avviker från varandra och ska överenskommas före plockning.

I PRODUKTDEFINITION

Gäller torkad och styckad/våt och hel vild sprängticka (*Inonotus Obliquus*).

II KVALITETSKRAV

Kvalitetskraven- och klassificeringen för sprängticka vid mottagningen av skörden samt efter rengöring, styckning och torkning.

A. Minimikraven

Sprängtickan ska vara fast, normalfärgad och lukta normalt

Sprängtickan får inte :

- ha någon som helst främmande smak eller lukt
- vara möjlig
- innehålla vedsubstans eller övriga främmande växtdelar
- ha smulig struktur

B. Klassificering

III Felgränser

Alla köparens/förädlarens definitioner:

Exempel:

Av x % av vikten tillåts xxxx som inte motsvarar kvalitetskraven, praktiskt taget utan skräp, näver osv.

(Den här anvisningen har producerats för projektet "Erikoissienten tuotannon ja arvoketjun kehittäminen (Utvecklandet av produktionen av specialsvampar och värdekedjan) som fått stöd av Jord- och skogsbruksministeriet:

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry